

Innhold

Forord	11	Juridisk forståelse og positive virkninger av medvirkning	31
DEL 1		Ulike nivåer av barns medvirkning	32
Barnevernspedagogens utgangspunkt og kunnskapsgrunnlag	13	Medvirkning og barnets beste	34
Kapittel 1		Avslutning	35
Til deg som skal jobbe i barnevernet	15	Refleksjonsspørsmål	36
Velkommen fra Landsforeningen for barnevernsbarn	15	Referanser	36
Velkommen fra Erfaringsformidlergruppa i Stavanger	16	Kapittel 3	
Velkommen fra bokas redaktører	18	Barnevernspedagogutdanningen og profesjonsutøvelsen i historisk perspektiv	39
Bokas innhold	21	<i>Eva Berthling Herberg og Inge Kvaran</i>	
Del 1: Barnevernspedagogens utgangspunkt og kunnskapsgrunnlag	21	Barnevernlovens historie	39
Del 2: Barnevernspedagogens forståelseshorisonter	22	Vergerådsloven av 1900	40
Del 3: Barnevernspedagogen som profesjonstøver	23	Barnevernloven av 1953	42
Referanser	24	Barnevernloven av 1992	43
Kapittel 2		Utdanning til barnevernsfeltet	44
Barnet i sentrum for barnevernspedagogens yrkesutøvelse	25	Felles faglige rammeverk for utdanningene	46
<i>Veronika Paulsen og Ingunn Studsrød</i>		Separate faglige rammeverk for barnevernspedagogutdanningen	47
Ulike barneperspektiver	25	Barnevernspedagogens yrkesutøvelse og framtidige kompetansebehov	49
Barn som 'becomings' og som 'beings'	25	Avslutning	51
Barn som subjekter og rettighetsinnehavere	27	Refleksjonsspørsmål	52
Utenfra- og innenfrakunnskap om og fra barn	29	Referanser	52
Medvirkning – en forutsetning for å jobbe med barnet i sentrum	30	Kapittel 4	
		Sosialpedagogiske teorier og barnevernets praksis	54
		<i>Randi Juul</i>	
		Hva er sosialpedagogikk?	54
		Sosialpedagogikkens historiske røtter og teoretiske bidragsytere	55

Johann Heinrich Pestalozzi (1746–1827)	56	Refleksjon og reflekterende prosesser	81
Paul Natorp (1854–1924)	56	Refleksjon i tre steg	82
Gertrud Bäumer (1873–1954)	58	Teknisk refleksjon	82
Herman Nohl (1879–1960)	58	Praktisk refleksjon	83
Paulo Freire (1921–1997)	58	Kritisk refleksjon	83
Roger Mathiesen (1952–)	59	Profesjonell eksistensiell refleksjon	86
Sosialpedagogikk og sosialpolitikk	59	Barnevernspedagogen i en reflekterende og refleksiv praksis	87
Omsorg og oppdragelse i institusjon	60	Mentorordning for nytilsatte	87
Sosialpedagogisk praksis	61	Faste refleksjonsmøter i etterkant av handling	88
Hode, hjerte, hender og «det felles tredje»	62	Kritisk refleksjon i grupper	88
Selvbevissthet	63	Skriving i reflekterende og refleksive prosesser	89
Avslutning	64	Refleksiv praksis som del av barnevernspedagogens profesjonelle utvikling	91
Refleksjonsspørsmål	64	Refleksjonsspørsmål	92
Referanser	65	Referanser	93
Kapittel 5		Kapittel 7	
Etikk i barnevernet	66	Barnevernspedagogens emosjonelle arbeid – å bruke seg selv	95
<i>Solveig Botnen Eide</i>		<i>Hulda Mjöll Gunnarsdottir og Ingunn Studsrød</i>	
Barnevernet som verdibasert og moralsk felt	67	Den emosjonelle dimensjonen ved barnevernspedagogens arbeid	96
To tilnærminger i etikken	68	Yrkesrollen, rolleforventninger og følelsesregler	97
En erfaringsbasert tilnærming	68	Følelsesregler og rollekonflikter	98
En prinsippbasert tilnærming	69	Emosjonell dissonans og emosjonelt arbeid	99
Det biologiske prinsippet	71	Emosjonelt arbeid og kjærlighet	100
Det mildeste inngreps prinsipp	72	Om å bli oppbrukt: utbrent og overbelastet	102
Tre prinsipper	73	Mestringsstrategier i emosjonelt barnevernsfaglig arbeid	103
Erfaringsbasert og prinsippbasert tilnærming	73	Mestring på individnivå	103
Etisk arbeid	74	Mestring på kollektivt nivå	105
Med et åpent sinn	74	Metoder for mestring	105
Refleksjon og handling	75	Ledelsesansvar og rammer for mestring	105
Avsluttende kommentar	76	Avslutning	106
Refleksjonsspørsmål	77	Refleksjonsspørsmål	107
Referanser	77	Referanser	107
Kapittel 6			
Refleksjon kan være så mangt – om barnevernspedagogen som reflektert profesjonsutøver	79		
<i>Sigrud Nordstoga</i>			
Hvorfor er refleksjon viktig?	79		
Barnevernspedagogen binder sammen mange kunnskapskilder	80		

DEL 2	Barnevernets familier	136
Barnevernspedagogens forståelseshorisonter	Familier med lav sosioøkonomisk status.	136
	Etniske minoritetsfamilier.	137
Kapittel 8	Enslige forsørgere og fokus på fedre	138
Risiko, svev og tilhørighet. Hvilken betydning har ordene vi bruker i en barnevernsfaglig sammenheng?	Interseksjonalitet	139
<i>Reidun Follesø</i>	Komplekse problemstillinger krever en helhetlig tilnærming.	139
Teoretisk fundament	Sosialøkologisk tilnærming.	140
Hva betyr risiko?.	Et helhetlig blikk.	140
Oppmerksomhet om det som går dårlig?.	Avslutning.	142
Den unges eget ansvar?	Refleksjonsspørsmål	142
Beskrivelser av de andre?	Referanser	143
Har ord betydning for handling?		
Mot utenforskap og svev – alternative begreper, alternative forståelser?		
Refleksjonsspørsmål		
Referanser		
Kapittel 9	Kapittel 11	
Barn, hverdagsliv og sosial deltakelse – tenkeredskaper fra en sosiokulturell teoritradisjon	Barnevern og migrasjon: barnevernspedagoger i møte med familier med kort botid i Norge	145
<i>Oddbjørg Skjær Utvik</i>	<i>Marte Knag Fylkesnes og Veronika Paulsen</i>	
Barn som sosiale deltakere	Hvem er «de andre» i møte med barnevernet?.	146
Hvordan kan vi forstå Franks fortelling?	Konsekvenser av sosiale kategorier.	147
Kulturelle redskaper	Familieliv i en ny kontekst.	147
Hverdagsliv og kontekst.	Møtet med barnevernet: utfordringer og muligheter.	148
Et kontekstualiserende blikk versus et individualiserende blikk.	Frykt og mistillit.	148
Barnefelleskap som ressurs	Kommunikasjon og språk	149
Barn som meningsskapende subjekter og samhandlingspartnere	Tjenestenes egnethet.	151
Avslutning.	Kompetanse i møte med familier med minoritetsbakgrunn	151
Refleksjonsspørsmål	Hvordan kan god praksis se ut?	152
Referanser	God praksis på strukturelt nivå.	154
	Refleksjonsspørsmål	155
	Referanser	155
Kapittel 10	Kapittel 12	
Helhetlig forståelse av barn og familier – i en barnevernsfaglig kontekst.	Samene i Norge: Hvordan kan barnevernet ta hensyn til samenes rettigheter som urfolk?	158
<i>Anita Skårstad Storhaug og Inge Kvaran</i>	<i>Merete Saus</i>	
Barn og familier i Norge	Samene – et urfolk i Norge.	158
Forståelse av familie.	Kritikk av barnevern i samiske områder	161
	Samenes rettigheter som urfolk.	162

Diskriminering og usynliggjøring av samer i dag.	163	Skjønnets kjennetegn og problemene med skjønn.	191
Fire R-er som grunnlag for barnevernets samarbeid med samene	164	Det uungåelige skjønn.	193
Respekt.	165	Det nødvendige skjønn.	194
Relevans	166	Skjønnets vilkår i barnevernet.	195
Gjensidighet.	166	Styrking av det individuelle arbeidet	195
Ansvarliggjøring.	167	Styrking av barnevernstjenestene som organisasjoner	196
Avslutning.	168	Sikkerhetsventiler og transparens.	196
Refleksjonsspørsmål	168	Avslutning.	197
Referanser	169	Refleksjonsspørsmål	198
		Referanser	198
Kapittel 13			
Makt og tvang – skjult maktutøvelse i barnevernsinstitusjon	171	Kapittel 15	
<i>Lena Catherine Lossius Westby</i>		Barnevernspedagogen som rettsanvender	201
Barns og unges rettigheter under opphold i barnevernsinstitusjon.	172	<i>Karsten Brynildsrud</i>	
Ulike teoretiske perspektiver på maktutøvelse i barneverns- institusjoner	174	Om rettsanvenderrollen	201
Kasuseksempel fra praksis	175	Hva betyr det at noe er rett?	202
Objektivering som skjult maktbruk	176	Forholdet mellom det normative og deskriptive nivået i retten.	203
Barns medvirkning som katalysator for objektivering og skjult makt	178	Subsumsjonen – hva blir rettsfølgen?	204
Relasjonskompetanse som buffer mot unødvendig tvangsbruk.	179	Hvilke normer og verdier styrer rettsanvendelsen i barnevernssaker?	205
Avslutning.	180	Lovgrunnlaget	205
Refleksjonsspørsmål	181	Legalitetsprinsippet.	206
Referanser	181	Lovens formål	206
		Forsvarlighetskravet.	207
		Retten til nødvendige tiltak	207
		Barnets beste-prinsippet	208
		Det biologiske prinsippet	209
		Det mildeste inngreps prinsipp	209
		Medvirkningsprinsippet	210
		Hvordan skal de ulike normene og verdiene veies i forhold til hverandre?	210
		Menneskerettighetenes betydning	210
		Om skjønnsutøvelse og handlingsrom i barnevernssaker.	212
		Avslutning.	213
		Refleksjonsspørsmål	214
		Referanser	214
DEL 3			
Barnevernspedagogen som profesjonsutøver	183		
Kapittel 14			
Barnevernspedagogen som profesjonell skjønnsutøver	185		
<i>Joakim Caspersen og Veronika Paulsen</i>			
Hva er skjønn?	186		
Det problematiske skjønn.	188		
Medvirkning.	189		
Ettervern	190		
Akutt plassering	191		

Kapittel 16**Samtaler og samvær med barn****og unge** 215*Kate Mevik og Randi Juul*

Barnet i lovverket 216

Anerkjennelse som
kunnskapsramme 217

Å etablere kontakt med barn 219

Samtale i samarbeid med barnet 220

Ulike samtalsituasjoner med
ulike formål 222

Undersøkende samtaler 222

Støttesamtaler 224

Veiledningssamtaler
– «motiverende samtaler» 225

Tilrettelegging og støtteverktøy 227

Avslutning 228

Refleksjonsspørsmål 228

Referanser 229

Kapittel 17**Foreldresamarbeid – muligheter****og utfordringer** 231*Ingunn Studsrød og Kate Mevik*Hva vet vi? Forskningsgjennomgang
om foreldresamarbeid
i barnevernet 231Hvorfor skal barnevernet samarbeide
med foreldre? 233Det juridiske grunnlaget for
samarbeid mellom foreldre
og barnevernet 233

Å gjøre samarbeid 234

Sjenerøsitet og nysgjerrighet 235

Opplevelse av sammenheng 236

Partnerskap som ramme for
samarbeid mellom foreldre og
fagfolk i barnevernet 237

Særlige samarbeidsutfordringer 239

Metoder og/eller tilnærminger
som kan motvirke samarbeid 239Når foreldre ikke vil eller mestrer å
samarbeide med barnevernet 241Når barn ikke bor sammen
med foreldrene 241

Avslutning 242

Refleksjonsspørsmål 243

Referanser 243

Kapittel 18**Tverrfaglig og tverretatlig samarbeid****– til besvær og til barns****og unges beste** 245*Elisabeth Backe-Hansen*

Innledning 245

Hvordan forstå samarbeid 246

«Wicked problems» og «tame
problems» 248Overordnet forståelse av
tjenesteapparatet er viktig 248Samarbeid på tvers av sektorer kan
være en viktig betingelse for godt

barnevernsarbeid i mange saker 248

Forutsetninger for godt samarbeid
mellom tjenester 250Barnevernet som premissleverandør
eller bestiller av tjenester? 250

Kjennetegn ved godt samarbeid 251

Tilstrekkelig med ressurser 252

Hvor vanlig er det med tverrfaglig og
tverretatlig samarbeid? 253

Til besvær eller til barnets beste? 255

Refleksjonsspørsmål 257

Referanser 257

Forfattere 259**Stikkord** 260